

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS A BOKSTAVLYDER

LESEKURS A STAVSKRIFT

Ææ

Toril Karstad

VÆR MED SØYER OG LAM

Æ-LYD-VERS: SANG NR. 11

Tekst og melodi: Toril Karstad, vokal: Andrea Knudsen 4. kl,
Komp og opptak: Øyvind Åge Berg, Illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 8. kl.

Bæ, bæ, kjære vær!
Her er ull til klær,
klær til fjern og nær,
klær til hver især.
Klær til kongens hær
har denne svære vær,
til Ernst og Erna og
Erling Kirkenær.

OPPGAVE 1: HØR PÅ OPPTAKET, OG PRØV Å LÆRE VISA.
OPPGAVE 2A: SETT RING RUNDT HVER Æ, OG SI LYDEN Æ.
OPPGAVE 2B: SETT RING RUNDT HVER FEIT E, OG SI LYDEN Æ.
OPPGAVE 3A: SETT RING RUNDT HVER æ, OG SI LYDEN Æ.
OPPGAVE 3B: SETT RING RUNDT HVER FEIT e, OG SI LYDEN Æ.
OPPGAVE 4: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER Ç-LYD, INNRAMMET RN ER ŋ-LYD,
INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

kvjåæønvænpbøhjsfæuåvøgrmvædy
srimæuæanuvænåbljtnækhjr unayfb
øhæøæulhumæasræfam uælgduæbål
våhbjsnkæølværmåæmygyrmæuanu
binåæøæljpfuhjrknavænvåhtæræna
mænvsmæuljåæønåæløhbjsæsfuåpø
giærhamsyræ læuanuævænøbljvnæu
hjræunaynbyåæøkvhuædasrænamæ
nlgidæhgfbstuæråktfmdbsavuvhum
asrfåæmnl sdæubjøntnpæløhbjsærk
vlåægrhamsyrmæuænvåæølænmbu

BUE NED. LODDRETT LINJE. BØY. RUND FORM TIL VENSTRE. VANNRETT LINJE. HØYREBUE *

ô õ ù æ ÿ ı ſ ş ß ã æ

æ æ æ æ æ æ æ æ æ æ æ

œ œ œ œ æ æ æ æ æ æ æ

æ æ

œ æ

4

OPPGAVE 8A: LES VELDIG VANLIGE ORD SEKS GANGER.

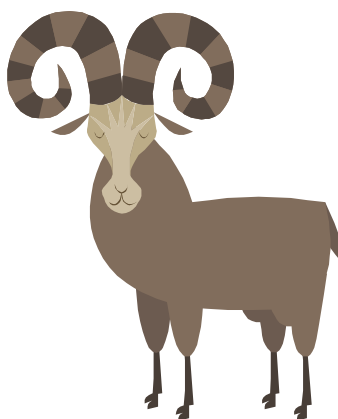
1 være og	2 det seg	3 er hver	4 KORT VOKAL hvor hvem	5 KORT VOKAL hvis nærmere
-----------------	-----------------	-----------------	------------------------------	---------------------------------

OPPGAVE 8B: LES OG LEGG LANG Æ-ORD MED BOKSTAVKORT.

1 være nær vær lær	2 lære ære især en lærer	3 æren sær læreren værer	4 sære en lære læren nærvær	5 svær svære vræl vræle
--------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	---	-------------------------------------

Marita Haug & Helga Irene Karstad

OPPGAVE 8C: LES OG LEGG KORT Æ-ORD MED BOKSTAVKORT.

1 Æ-LYD MED Æ nærmere nærme	2 EN Æ-LYD MED E verre erme	3 EN Æ-LYD MED E nerve nerver	4 EN Æ-LYD MED E servere merr	5 EN Æ-LYD MED E sverm snerre
-----------------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

FÆRRE = MINDRE ANTALL. MERR ER HUNNHEST. SNERRE BETYR Å FLEKKE TENNER OG KNURRE. NERVENE PÅ BLADENE ER LEDNINGER SOM FRAKTER NÆRING. NERVENE I KROPPEN SIER FRA OM DET VI SANSE.

NÆRME

Diane Cromartie, Dreamstime

ERME

Zeefas65, Dreamstime

NERVER

Peter Popkema, 3.kf.

MERR = HUNNHEST

Benedicte Samira Popkema, 7.kf.
& Alida Karstad, 2.kf.

SNERRE

Lydia Madeleine Popkema

BOKSTAVER MED STREK UNDER ER STUMME! STREKEN BETYR «MINUS LYD». FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EG ER EI-DOFTONG. LYSEGRÅ ORD ER VELDIG VANLIGE. MØRKEGRÅ ORD ER VANLIGE.

OPPGAVE 9: LES RIM MED LANG Æ.
SETT PRIKK UNDER VOKALER. DEL TEKSTEN I STAVELSER.

Læreren rimer:

æren – læren – væren

Læreren rimer:

lærer – ærer – værer – nærer

Læreren rimer:

nære – være – sære – lære – ære – svære

Læreren rimer:

vær – nær – sær – lær – svær – nærvær – især – er

Å VÆRE SÆR KAN BETY Å HA UVANLIGE VANER, FOR EKSEMPEL MED HVA MAN SPISER.
NÅR NOEN HAR UVANLIGE MENINGER, KAN MAN SI AT MENINGENE ER LITT SÆRE.
OFTE KAN DEN DET GJELDER, FØLE AT ORDET SÆR IKKE ER NOE POSITIVT.
KANSKJE VI SKAL SI DET PÅ EN ANNEN MÅTE?

EN SÆR MÅTE Å SYKLE PÅ

OPPGAVE 10A: LES HISTORIEN, DEL 1.

Victoria Elisabeth Slettfli, 5.kf., Helena & Naomi Værnes

Mormor leser med Åse.
Mormor lærer Åse å lese.
Åse lærer å-en og æ-en.

Lydia Madeleine Popkema, 7.kf.

Mormor og Åse leser mer og mer.
Lille Ole vil være nær Åse og mormor.
Ole nærmer seg og nærmer seg mer og mer.

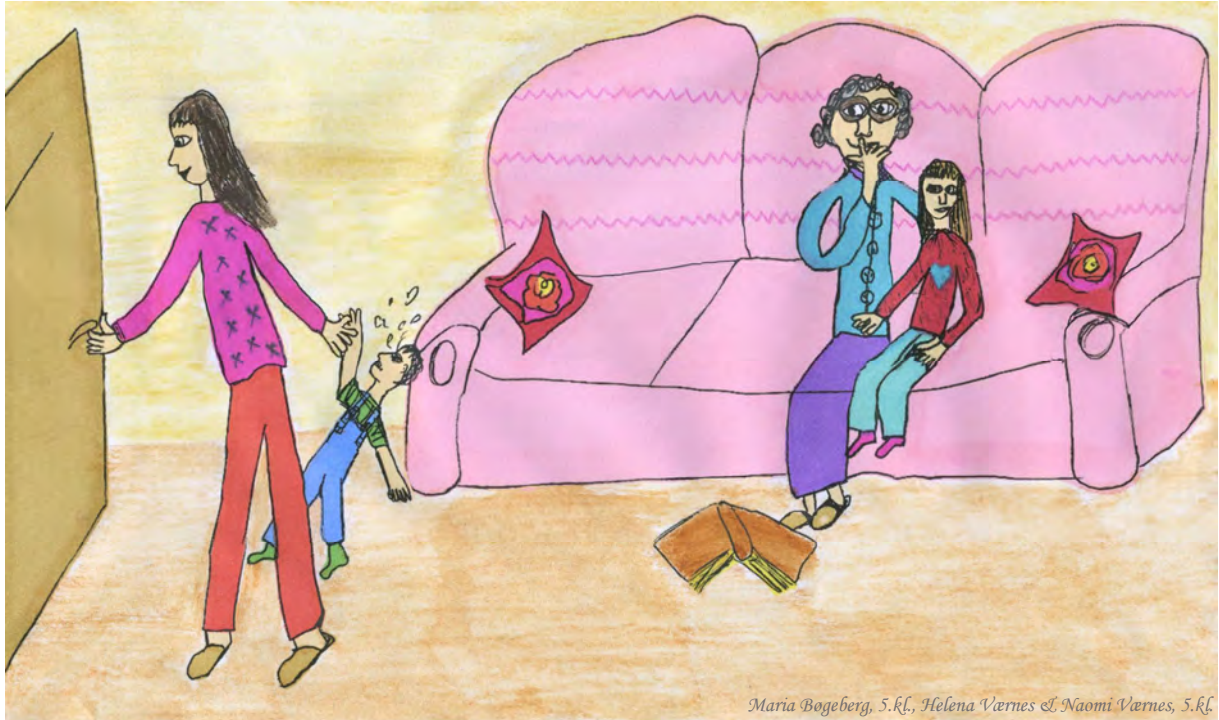
Maria Borgeberg, 5.kf., Helena Værnes & Naomi Værnes, 5.kf.

OPPGAVE 10B: LES HISTORIEN, DEL 2.

Ole vil lære å lese. Ole vræler. Ole er sær.

«Vær rolig!» sier Åse. «Vi vil lære om lom.»

«Vær rolig!» sier mormor. «Åse må lære mer.»

Ole vræler mer.

Åse er lei.

Ole må være
med mor. Ole
må roe seg.

Mor leser med
Ole.

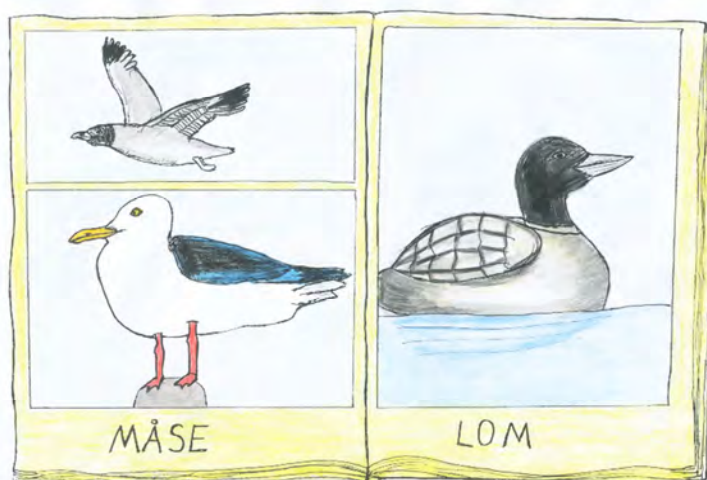
Det er ro nå.

Åse lærer mer.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EG/EI ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 10C: LES HISTORIEN, DEL 3.

Åse **og** mormor
leser om
måser **og** lom.
Åse lærer
om lommen.

Christoffer Ian Goldie, 5.kf. & Helena Værnes

«Eleven min **er** svær!» roser mormor.

«Ære være Åse-mor!

Åse **er** nær ved å lese sely!

Det nærmer seg!

Det nærmer seg!

Eleven min **er** en svær leser!»

Helena Værnes

Maria Bøgeberg, 5.kf., Helena Værnes & Naomi Værnes, 5.kf.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMET EG/EI ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 10D: LES HISTORIEN, DEL 4.

Åse og mormor morer seg sammen. Det er moro å lese, især når Åse er nær mormor! Det er moro å lære! Det er moro å være venner! Det er moro å være nær vennen sin!

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT EG/EI HAR EI-LYD.

OPPGAVE 11: DEL OPP I ORD MED LODDRETTE LINJER.

Læ|reren|ri|mer:

læ|rer|æ|rervæ|rernæ|rer

væ|ren|læ|renæ|ren

væ|relæ|renæ|resæ|reæ|resvæ|re

væ|rlæ|rnæ|rsæ|rsvæ|risæ|rernæ|rvæ|r

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT EG/EI HAR EI-LYD.

OPPGAVE 12: SETT STREK FRA ORD TIL BILDE.

svær

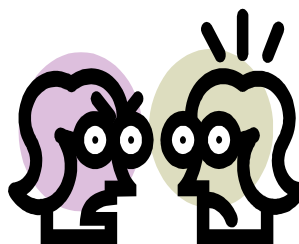
en lærer

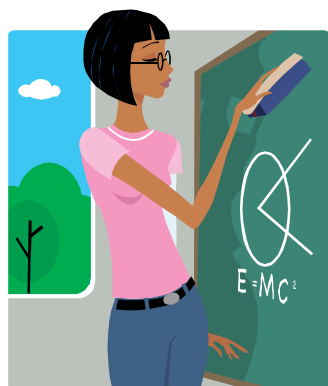
en vær

lærer noe

vræler

uvær

nær

vræl

læreren

nærme

OPPGAVE 13: LØS REBUSEN. BYTT UT TALESYMBOLER OG STORE BOKSTAVER MED SMÅ BOKSTAVER. LES SETNINGEN.

NB: DER DET ER TO RUTER UNDER TALESYMBOLET, SKAL DET VÆRE DOBBEL KONSONANT. ALLE SETNINGER OG NAVN SKAL STARTE MED STOR BOKSTAV. SETT RIKTIG TEGN TIL SLUTT.

1

Å	Æ	E	Ø	I	Æ	Æ	Æ	E	Å	Æ	E	Æ	E	.

2

O	Æ	E	Ø	I	Ø	Æ	Æ	E	Æ	Æ	Æ	Å	Æ	E	.

3

O	Æ	E	Ø	Æ	Æ	E	Æ	Å-LYD	O	G	E	Æ	Æ	Æ	.
								o	g	e					

4

Æ	Æ	E	Ø	Æ	Æ	E	Å	Æ	E-	Ø	O	Æ	!
									-				

5

Å	Æ	E	Æ	Æ	E	Æ	Å-LYD	O	Ø	Ø	Å	Æ	E	Æ	.
							o								

6

Å	Æ	E	Æ-LYD	Æ	Ø	Æ	Æ	Æ	Æ	Æ	E	Æ	E	Ø	.
			e												

OPPGAVE 14A: SKRIV LANG Æ-ORD I STAVSKRIFT.

være

være

nær

nær

lær

lær

lære

lære

ære

ære

vær

vær

OPPGAVE 14B: SKRIV LANG OG KORT Æ-ORD I STAVSKRIFT.

sær

sær

svær

svær

læreren

læreren

vræle

vræle

nærme

nærme

nærmere

nærmere

OPPGAVE 15: LES OPPGAVE 10 OG STREK UNDER NØKKELORD:

15A: FINN IGJEN NØKKELORDENE I TEKST 10A, OG STREK UNDER DEM.

Mormor
lese
Ole

Åse
å-en
nærmer seg

lærer
æ-en

15B: FINN IGJEN NØKKELORDENE I TEKST 10B, OG STREK UNDER DEM.

Ole
lei
Mor

vræler
mor
leser

«Vær rolig!»
roe
lærer

15C: FINN IGJEN NØKKELORDENE I TEKST 10C, OG STREK UNDER DEM.

leser
nær
Ære

måser
lese
være

lom
sely
nærmer seg

15D: FINN IGJEN NØKKELORDENE I TEKST 10D, OG STREK UNDER DEM.

morer seg
venner

moro

nær mormor

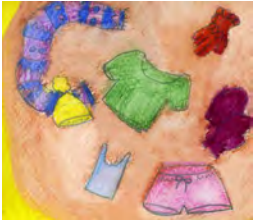

NØKKELORD ER HUSKEORD. NÅR VI SER DEM, KAN VI LÅSE OPP HUKOMMELSEN OG HUSKE DET VI HAR LEST FØR. DET LØNNER SEG Å TITTE PÅ BILDENE OGSÅ.

OPPGAVE16: SE PÅ NØKKELORDENE OG FORTELL HISTORIEN.

LES ORDENE OVENFOR FRA VENSTRE MOT HØYRE, ELLER SE PÅ NØKKELORDENE I TEKSTEN 10A-D. DU KAN OGSÅ SE PÅ BILDENE. SI HELE HISTORIEN SÅ GODT DU KAN, TIL EN VOKSEN ELLER EN VENN, ELLER TIL DEG SELV. HUSKET DU MASSE?

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EG/EI/ØY ER DIFTONG.

Bæ, bæ, **kj**ære vær,
her er ull til klær,
klær til
fjern og nær,
klær til hver især.
Klær til
kongens hær
har denne
svære vær,
til **E**rnst og **E**rna
og **E**rling **Kirkenær.**

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER Ğ-LYD, INNRAMMET RN ER ŋ-LYD,
INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

OPPGAVE 18: STAVELSESEDELING

SETT PRIKK UNDER VOKALENE: A, E, I, O, U, Y, Æ, Ø, Å.
TEGN EN BUE FOR HVER STAVELSE.

Bæ, bæ, kjære vær,
her er ull til klær,
klær til fjern og nær,
klær til hver især.
Klær til kongens hær
har denne svære vær,
til Ernst og Erna og
Erling Kirkenær.

By derivative work: Bilby (talk)Big_ram_Karoonda.jpg: ScottDavis - Big_ram_Karoonda.jpg, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4533457>

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER Ğ-LYD, INNRAMMET RN ER ŋ-LYD,
INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

BOKSTAVEN Æ/æ-VERS: CD NR 30

SAMME MELODI SOM Æ-LYD-VERS

Tekst og melodi: Toril Karstad, komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
vokal: A. Knudsen 4. kl., sørl: T Hognestad VGS. 1, illustrasjon: Lydia M Popkema 8. kl.

Æ: SKRÅ, LODDRETT OG VANNRETT GANGER TRE.
VÆR NÅ SVÆR OG LÆR Æ- EN! SKAL VI SE:
HÆREN TRENGTE KLÆR FOR Å BESKJÆRE TRÆR.
DE FRØS NOK FÆLT PÅ DE SVÆRE, KJÆRE TÆR.

Liten æ er en liten a og e,
eller bare rund form pluss bue, se:æ!
æ i stær og vær, i ærfugl som er svær.
Vær særlig nøye med æ i morbærtrær!

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER ç-LYD, INNRAMMET ØY ER DIFTONGEN ØY,
INNRAMMET SKJ ER j-LYD, INNRAMMET NG ER η-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

EKSTRAOPPGAVE 1: DEL OPP ORDENE I SANGEN MED LINJER.

BÆ|BÆ|KJÆRE VÆR HER ER ULLTIL
KLÆR. KLÆRTILFJERN OG
NÆR KLÆRTILHVER ISÆR.
KLÆRTILKONGEN SHÆR HAR
DENNES VÆRE VÆRTILERNST
OGERNAOGERLINGKIRKENÆR.

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER Ğ-LYD, INNRAMMET RN ER ŋ-LYD,
INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

EKSTRAOPPGAVE 2: DEL OPP ORDENE I SANGEN MED LINJER.

Æ:|SKRÅ|LODDRETTOG
VANNRETTGANGERTRE.
VÆRNÅSVÆROGLÆRÆEN!

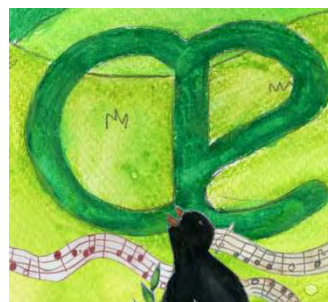
SKALVISE:

HÆRENTRENGTEKLÆR
FORÅBESKJÆRETRÆR.
DEFRØSNOKFÆLTPÅDE
SVÆREKJÆRETÆR.

LITENÆERENLITENaOGeELLER
BARERUNDFORMPLUSSBUESE:æ!

ÆISTÆROGVÆR,
IÆRFUGLSOMERSVÆR.
VÆRSÆRLIGNØYEMED
ÆIMORBÆRTRÆR!

Sergei Prokudin-Gorskii, Wikimedia public

Dreamtime.com

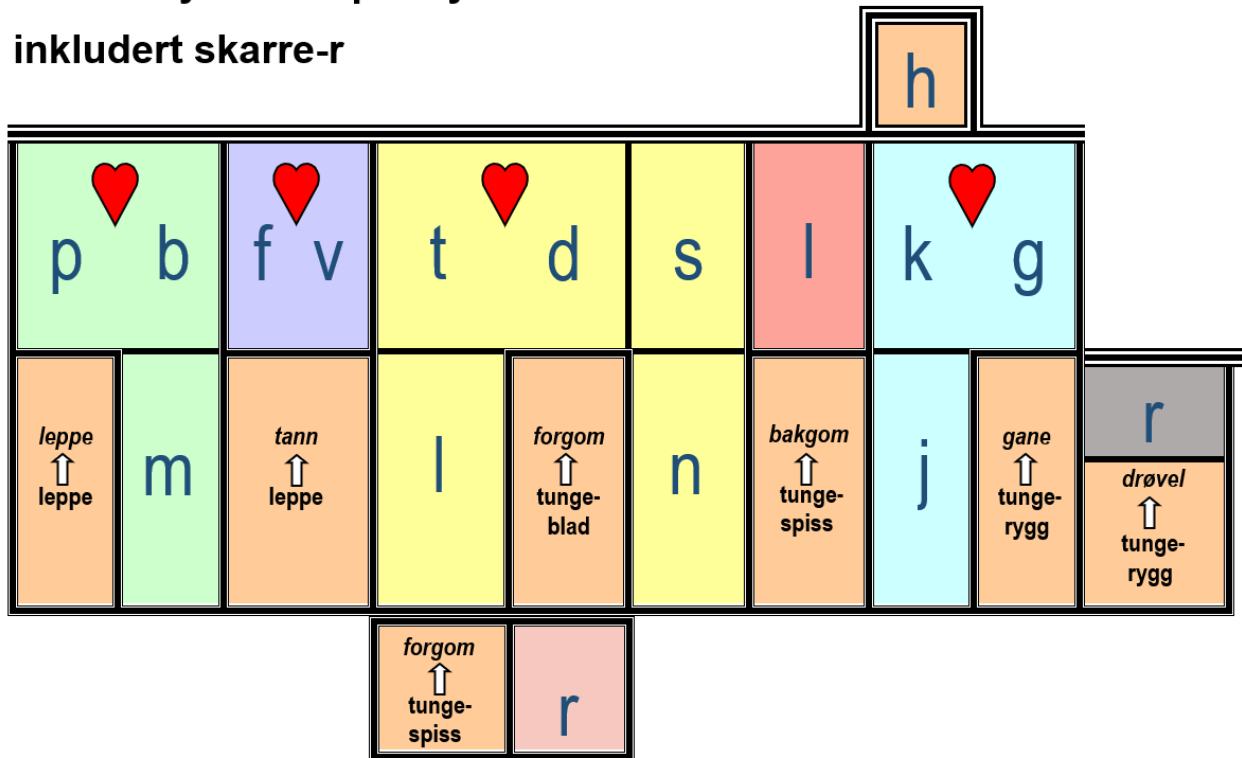
Pierre-Joseph Redouté, Rawpixel.com

FEIT E HAR Æ-LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET KJ ER Ç-LYD, INNRAMMET RN ER ŋ-LYD,
INNRAMMET NG ER ŋ-LYD, INNRAMMET RL ER L-LYD, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

Bokstavlydenes språklydhus

inkludert skarre-r

Vokaler: a e i o u y æ ø å

Diftonger: ei au øy ai

FOKUS © Toril Karstad Kreativ Læring

Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulatur er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann).

